

Amerika Birleşik Devletleri Hukuk Sisteminde Uluslararası Anlaşmalar

İbrahim Akdağ*

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Anayasasına göre Başkan, hazır bulunan senatörlerin üçte ikisinin mutabakatı ile Senatonun tavsiye ve uygun bulmasına bağlı olarak andlaşma (treaty) yapma yetkisine sahiptir (ABD Anayasası madde 2, bölüm 2). Böylece Anayasa yapıcılar Başkanın Senatonun tavsiye ve istişaresinden yararlanmasını sağlamak, Başkanın yetkilerini denetlemek ve andlaşma yapım sürecinde her eyalete eşit oy hakkı vererek eyaletlerin egemenliğini korumak için Senatonun andlaşma yapma yetkisini paylaşmasını sağlamıştır. Senatonun üçte iki çoğunlukla bir andlaşmayı uygun bulmasına ilişkin anayasal zorunluluk başarılı anlaşmaların partizan bölünmelerin önüne geçerek destek kazanması gerektiği anlamına gelmektedir.¹

* Başbakanlık Uzmanı, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü, Uluslararası Anlaşmalar Grubu.

¹ (Erişim) <http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>, 10 Ekim 2012.

Buna karşın Senatonun tavsiye ve uygun bulma kararı olmadan yürürlüğe giremeyen ve ABD açısından bağlayıcı olmayan anlaşmalar dışında yürütme organı tarafından akdedilen ve fakat Senatoya sunulmayan başka çeşit uluslararası anlaşmalar da vardır. Bu anlaşmalar ABD’de icra anlaşmaları (executive agreement) olarak tavsif edilip, anlaşma (treaty) olarak kabul edilmezler. Bu ayrımın sadece iç hukuk açısından önemi bulunup, uluslararası hukuk, iç hukuktaki adı ne olursa olsun, her türdeki uluslararası anlaşmayı bağlayıcı olarak kabul etmektedir.²

Bu çalışmada uluslararası hukukun önemli kaynaklarından biri olarak kabul edilen uluslararası anlaşmaların ABD hukuk sisteminde akdedilme ve onaylanma süreci ile hukuki etkisi ve diğer normlarla (federal kanunlar, eyalet kanunları) ilişkisi ele alınmaktadır.

1. Anlaşmaların Müzakere ve Akdedilme Süreci

Anlaşmaların müzakeresi ve akdedilmesi yetkisi çoğunlukla Başkanın sahip olduğu özel ayrıcalıklardan biri olarak düşünülmektedir. Başkan, anlaşma müzakerecilerini seçme ve talimat verme ile şartları görüşüldükten sonra bir anlaşmanın imzalanmasına karar verme yetkisine sahiptir. Bununla birlikte Senato ya da Kongre müzakere önerileri getirip tavsiye ve istişareler yoluyla müzakereleri etkileyebilir. Ayrıca yürütme organının uygun Kongre liderlerine ve komitelere önemli yeni anlaşmaların müzakere edilme niyetini bildirmesi ve anlaşmanın şekli konusunda bu lider ve komitelere danışması gerekmektedir.³

² (Erişim) <http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>, 10 Ekim 2012.

³ Congressional Research Service Library of Congress, “Treaties and Other International Agreements: The Role of The United States Senate”, January 2001, s.6, (Erişim) <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CPRT-106SPRT66922/pdf/CPRT-106SPRT66922.pdf>, 20 Eylül 2012.

Müzakere süreci aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır:⁴

1.1. Müzakerelerin Başlatılması: Resmi olarak müzakereleri yürütme organı başlatır. Bununla birlikte belli bir konudaki anlaşma teklifi ya da asıl fikir Kongreden gelebilir.

1.2. Müzakerecilerin Atanması: Başkan müzakerecileri seçmekle birlikte müzakerecilerin atanması Senato'nun tavsiye ve uygun bulmasına tabi olabilir. Müzakereler çoğunlukla önceden Senato tarafından tasvip edilmiş uygun görevdeki büyükelçiler ve dışişleri bakanlığı temsilcileri tarafından yürütülmektedir.

1.3. Tam Yetki ve Talimat Belgesinin Verilmesi:175 sayılı Genelgeye göre, Dışişleri Bakanı uluslararası anlaşmaların görüşülmesi ve akdedilmesi için ABD temsilcilerini yetkilendirirken;⁵ müzakereciler ABD'yi resmi olarak temsil etme yetkileri bulunduğu dair tam yetki belgesini Başkan verir. Benzer şekilde Başkan aranacak amaçlar ve alınacak pozisyonlar hakkında müzakereciler talimatlar verir. Bazen Senato kontrol/teyit sürecinde amaçların belirlenmesine katılır ya da Kongre dinleme ve karar almak yoluyla amaçların belirlenmesine katkıda bulunur.

1.4. Müzakere: Müzakere süreci Başkanın temsilcileri ve diğer imzacı taraf temsilcilerinin anlaşmanın esası, şartları, şekli ve lafzı hakkında mutabakata vardığı bir süreçtir. Kongre üyeleri bazen bu süreç sırasında Kongre ya da yürütme organı tarafından düzenlenen danışmalar veya yazılı olarak ya da beyan yoluyla tavsiyede bulunurlar. Kongre üyeleri veya personeli delegasyon üyesi, danışmanı ya da uluslararası müzakerelerde gözlemci olarak görev yapmışlardır.

⁴ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.6-7.

⁵ (Erişim) <http://www.state.gov/s/l/treaty/> ;<http://www.state.gov/s/l/treaty/c175/index.htm>, 14 Eylül 2010, Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.8.

1.5. İmzalanma: İmza süreci anlaşmanın müzakere sürecinin bittiğini ve müzakerecilerin bir anlaşmaya ulaştığını gösterir. Ancak onay belgelerinin değişimi ya da depoziter makamca saklanmasına kadar anlaşma yürürlüğe girmez. Ancak icra anlaşmalarında imzalanma ve yürürlüğe giriş çoğu kez aynı zamanda olmaktadır.

2. Andlaşmaların Senato Tarafından Uygun Bulunması ve Onay Kararı

Başkan imzalanmış bir andlaşmayı Senatoya ilettiğinde andlaşmalarla ilgili ikinci aşama başlar ve sorumluluk Senato'ya geçer. Senato da andlaşmalar çeşitli aşamalardan geçerler:⁶

2.1. Andlaşmaların Başkan Tarafından Senatoya Sunulması: Dışişleri Bakanı andlaşmaları Senatoya iletilmesi için kural olarak Başkana sunar. Andlaşmaların imzalanması ve Senatoya sunulması arasında uzun bir zaman geçebilir ve nadiren ABD adına imzalanan bir andlaşma Senatoya hiçbir zaman sunulmayıp ABD için yürürlüğe girmeyebilir. Andlaşmalar Senatoya iletilirken genellikle andlaşma metni ile Başkanın andlaşmayla ilgili Senatoya tavsiye ve iznini talep eden tezkeresi ve Dışişleri Bakanı tarafından gönderilen ve anlaşmanın ayrıntılı açıklaması ve analizini içeren mektupla birlikte sunulurlar.

Dışişleri Bakanlığı anlaşmanın yanında birtakım belgeleri de Senatoya sunar. Bu belgelerde anlaşmanın ABD'ye getireceği belli potansiyel riskler ile faydaları, önemli düzenleyici ve çevresel etkiler ile anlaşmanın uygulanmasıyla ilgili meselelerin analizi (anlaşmanın kendiliğinden uygulanabilir olup olmadığı veya anlaşmanın iç hukuk mevzuatına ihtiyaç duyup duymadığı ya da anlaşmaya uyum sağlamak için düzenleme yapılmasına gerek olup olmadığı) bulunur. Ayrıca Dışişleri Bakanlığı anlaşmalar için belli çekinceler,

⁶ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.7.

anlayış bildirimleri ya da beyanlar önerebilir. Bu belgelerde anlaşmanın onaylanması için ABD tarafından şart koşulan anlaşmanın dili ve esasıyla ilgili belli eklemeler ve değişiklikler yer alır.⁷

2.2. Senato Tarafından Andlaşmanın Kabulü ve Dış İlişkiler Komitesine Havale Edilmesi: Senatoda andlaşma Senato başkanı danışmanı tarafından Baş Katibe gönderilir ve Katip tarafından andlaşmaya bir numara verilir. Daha sonra Çoğunluk Partisinin Lideri Senatonun Başkan tarafından kendisine havale edilen işleri görüştüğü oturumlardaki gibi Senato tarafından oybirliği ile gizlilik emrinin kaldırılmasını, andlaşmanın ilk kez okunmuş sayılmasını, Dış İlişkiler Komitesine havale edilmesini ve yayımlanma talimatının verilmesini talep eder. Daha sonra Senato başkanı konusuna bakmaksızın (ikili ticari anlaşmalar hariç olmak üzere) anlaşmayı Dış İlişkiler Komitesine gönderir. Bu aşamada anlaşma yayımlanır ve halkın erişimine sunulur.

2.2.1. Senato Dış İlişkiler Komitesi Aşaması

Andlaşma Senato Dış İlişkiler Komitesine geldikten sonra kaydedilir ve Komite andlaşma hakkında raporunu Senato Genel Kuruluna sunana kadar Komitede kalır. Komite uygulaması genellikle andlaşmanın kamuoyunun incelemesine sunulması yoruma alınmasına yetecek kadar uzun süre Komitede beklemesine izin vermek yönündedir. Komite daha çok oturumlar düzenleyerek ya da yazılı bir rapor hazırlayarak andlaşmayı bir ya da iki sene boyunca incelemeye almaktadır. Komite andlaşmayı Senatoya sunarak Senatoya bir onay kararı ile birlikte tavsiye ve uygun bulma teklifinde bulunur. Daha önceden çoğu andlaşma şartsız şekilde Senato Genel Kuruluna sunulsa da Komite Senatoya andlaşmayı onay kararının içinde yer alan şartlarla onaylamasını önerebilir.⁸

⁷ (Erişim) <http://www.childrightscampaign.org/why-ratify/how-does-the-united-states-ratify-treaties>, 13 Eylül 2010.

⁸ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.7.

Şartlı Onay Süreci: Şartlar genel olarak şöyle gruplandırılabilir:⁹

- Onay kararında değişiklik yapılarak andlaşma metninde yapılacak değişiklikler için anlaşmanın diğer taraf ya da taraflarının onayını gerektiren işlemler.
- Çekinceler: Çekinceler andlaşma metinlerinde değişiklik yapmasa da ABD'nin yükümlülüklerini değiştirir ve çekincelerin diğer tarafça kabulünü gerektirir.
- Beyanlar: Andlaşma hükümlerini ayrıntılı olarak açıklayan veya netleştiren; fakat onlara değişiklik getirmeyen açıklamalardır.
- Bildirimler: Bildirimler Senatonun özel hükümlerden ziyade andlaşma tarafından gündeme getirilen konularla ilgili pozisyonunu ifade eden açıklamalardır.
- Koşullu hükümler: Amerikan hukuku ve prosedürleriyle ilgili olup diğer ülkelerle değişilecek ya da depoziter makama sunulacak andlaşma onay belgesinde yer alma amacı taşımayan şartlardır.

Senato tarafından konulan şartın adı ne olursa olsun eğer bir şart andlaşma kapsamındaki bir yükümlülüğü değiştirirse Başkanın andlaşmayı karşı tarafa iletmesi beklenir. Son yıllarda zaman zaman Senato açıkça bazı şartların karşı taraf veya taraflara iletilmesini istemiş ve bazı durumlarda bu şartlara uyulmuştur. Yine Senato bazı şartların resmi olarak karşı tarafa iletilmesine gerek olmadığını, bazı şartların Başkan için bağlayıcı olduğunu ve bazı şartların da Senatonun niyet ve amacını ifade ettiğini belirtmiştir.¹⁰

2.2.2. Senato Genel Kurulu Aşaması: Andlaşmayla ilgili rapor Dış İlişkiler Komitesi tarafından Senatoya sunulduktan sonra Senatonun “Başkan Tarafından Gönderilen İşler Kaydı”na alınır ve daha sonra Çoğunluk Partisi Lideri andlaşmanın gündeme alınmasını sağlar. Gündeme alınmanın birinci

⁹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.7,11.

¹⁰ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.11.

aşamasında andlaşma ikinci kez okunur. Andlaşma için yapılan değişiklik teklifleri ele alınır ve oylanarak basit çoğunlukla kabul edilirler. Çoğunluk partisi lideri genellikle prosedürleri kısaltmak için Senatonun oybirliğiyle aldığı onaya başvurur.¹¹

Daha sonra Senato doğrudan Dış İlişkiler Komitesi tarafından önerilen şekliyle onay kararını gündemine alır. Onay kararının gündeme alınması sırasında ilk aşamada onay kararında Senato tarafından yapılması kabul edilen ve sonradan andlaşma metninde yapılabilecek değişiklikler ile Komite tarafından önerilen şartlar ele alınarak görüşülür. Senatörler de bu süreçte çekinceler, beyanlar ve onay kararında yer alabilecek diğer şartları önerebilirler. Bu şartlar ve diğer tekliflerle ilgili oylamalar basit çoğunlukla yapılır. Son olarak Senato onay kararını değiştirilmiş haliyle oylar. Son oylama onay kararı için hazır bulunan senatörlerin oylarının üçte ikisini gerektirmektedir. Senatoda hazır bulunması gereken senatörlerin sayısı belirtilmese de, Senato uygulaması önemli andlaşmaların oylamasında son oylamayı çoğu senatörün müsait olduğu bir zamanda gerçekleştirmek yönündedir. Tartışmalı bir andlaşma onaylandıktan sonra herhangi bir senatör andlaşmanın tekrar görüşülmesini isteyebilir; fakat genellikle bu talep kabul edilmez. Bir andlaşmanın üçte iki çoğunluğu sağlayamaması durumunda tekrar görüşülme talebi kabul edilmediğinde andlaşma Komiteye iade edilir. Onay kararı üzerinde son oylamadan önce herhangi bir senatör Senatonun tavsiye ve uygun bulma yetkisini kendinde tutmasını teklif ederek onay kararının yerine geçen yeni bir değişiklik veya onay kararının Komiteye geri gönderilmesini önerebilir.¹²

Senato andlaşmayı onay için olumlu ya olumsuz öneriler getirerek ya da hiçbir öneri getirilmeden Senato Genel Kuruluna havale edebilir ya da andlaşmayı tamamen görmezden gelebilir. Eğer Senato andlaşma üzerinde herhangi bir işlem yapmazsa, andlaşma Başkana iade edilmez. Diğer yasal işlemlerden farklı olarak andlaşmalar resmi şekilde iade edilene ya da Başkan tarafından geri çekilene kadar bir Kongre döneminden diğerine geçerliliğini

¹¹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.11.

¹² Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.11-12.

sürdürür. Senato Dış İlişkiler Komitesi bir andlaşmayı tüm üyelerin hazır bulunduğu Genel Kurula gönderdiğinde Senatonun tavsiye ve onayı için 100 senatörden üçte ikisinin yani 67'sinin oyu gerekli olmaktadır.¹³

2.2.3. Komiteye İade Edilme: Komite tarafından raporu hazırlanmış olmakla birlikte; ne Senato tarafından onaylanmış, ne de resmi olarak Başkana iade edilmiş andlaşmalar Kongre'nin görev süresi sonunda otomatik olarak kayda alınmak üzere Komiteye iade edilirler. Senatonun dikkate alması için Komitenin bu andlaşmaları tekrar Senato Genel Kuruluna göndermesi gerekmektedir.¹⁴

2.2.4. Başkana İade ya da Geri Çekme: Başkan andlaşmanın iade edilmesini isteyebilir ya da Dış İlişkiler Komitesinin raporu üzerine Senatonun Senato Sekreterini andlaşmayı Başkana iade etmesi yönünde yönlendiren basit bir karar almasıyla andlaşma iade edilebilir. Aksi halde andlaşmalar Komite kayıtlarında süresiz olarak askıda bekleyebilirler.¹⁵

3. Andlaşmaların Onaylanmasında Senatonun Rolü

Genel olarak Senatonun andlaşma onay sürecindeki rolü eyaletlerin haklarını korumak ve Başkanın anlaşmalar yoluyla aşırı ve istenmeyen eylemlerde bulunmasını kontrol etmektir. Buna karşın Başkanın rolü andlaşma yapımında birlik ve etkinlik sağlamak ve bir bütün olarak ulusal çıkarı temsil etmektir.¹⁶

Uygulamada geçmişe bakıldığında Senatonun andlaşmaların büyük

¹³ (Erişim) <http://www.childrightscampaign.org/why-ratify/how-does-the-united-states-ratify-treaties>, 13 Eylül 2010.

¹⁴ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

¹⁵ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

¹⁶ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.2.

çoğunluğu için tavsiye ve uygun bulmayı koşulsuz olarak verdiği görülmektedir. Buna karşılık Senato pek çok sefer andlaşmalar için çeşitli şartlara bağlı olarak onay kararı vermiştir. Bu durumda Başkan genel olarak Senatonun şartlarını kabul etmiş ve onay sürecini tamamlamıştır. Bazı durumlarda Senato tarafından andlaşmalar için Başkan veya andlaşmanın karşı tarafı için kabul edilmez çekincelerle onay kararı verilmiş ve bu andlaşmalar hiçbir zaman yürürlüğe girememiştir.¹⁷ ABD'nin taraf olduğu pek çok anlaşmada anlaşma imzalanmadan önce ABD temsilcileri tarafından yapılmayan önemli pek çok değişiklik ya da konulmayan çekinceler Senatonun onay kararında Başkan tarafından onaylamanın şartı olarak anlaşmalara eklenmiştir. Ya da Senato yine onay kararında ABD temsilcileri tarafından imza sırasında konulan çekincelere ilave olarak çekince koyabilmektedir.¹⁸

Senato çok seyrek olarak kendisine gönderilen bir andlaşmayı onaylamayı reddetmiştir. Bu red kararlarının en çok bilinen örneği 19 Mart 1920'de Senatoda yapılan oylamada 35 red oyuna karşılık 49 kabul oyu olsa da üçte iki çoğunluğu sağlayamadığı için onaylanması reddedilen Versay Andlaşmasıdır. O zamandan beri Senato bugüne kadar yalnızca 3 andlaşmayı onaylamayı reddetmiştir.¹⁹ Senato ilk 200 yılı boyunca 1500'den fazla andlaşmayı onaylamış ve sadece 21 tanesini reddetmiştir. Bunlardan Versay andlaşması da dahil olmak üzere birkaçı iki defa reddedilmiştir. En az 85 anlaşma Senato bu andlaşmalarla ilgili işlemleri sonuçlandırmadığından geri çekilmiştir.²⁰

Ayrıca Senato bazen bir andlaşmayı onaylamayı resmi olarak reddetmekle birlikte anlaşmanın yeniden görüşülmesine ilişkin bir teklifi başlatarak ya da kabul ederek teknik olarak anlaşmanın onay sürecinin devam etmesini

¹⁷ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.3.

¹⁸ Chandler P. Anderson, "The Ratification of Treaties with Reservations", *The American Journal of International Law*, Vol.13, No.3, Jul.1919, s.527.

¹⁹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.3.

²⁰ (Erişim) <http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>, 10 Ekim 2012.

sağlayabilir. 1983 yılında 3 ve 4 numaralı Montreal Havacılık protokolleri ile 1999 yılında Kapsamlı Test Yasağı Anlaşması için böyle bir durum yaşanmıştır. Senato ayrıca sıklıkla onay için yeterli desteğe sahip olmayan anlaşmalar için oylama yapmamış, bu nedenle anlaşmalar uzun süreler Dış İlişkiler Komitesinde askıda kalmıştır. Bu duruma bağlı olarak başka bir anlaşma onaylanmamış anlaşmaların yerine geçmiş, bekleyen anlaşma protokoller tarafından değiştirilerek daha sonra onaylanmış ya da Başkan tarafından geri çekilmiş veya Senato tarafından Başkana iade edilmiştir. Dolayısıyla Senato veto yetkisini seyrek olarak kullanmış, ancak hala sahip olduğu tavsiye ve uygun bulma yetkisinin gerekliliği ile bir anlaşmanın yürürlüğe girmesini önleme yetkisini ortaya koymuştur.²¹

4. Anlaşmaların Onaylanmasında Başkanın Rolü

Senato bir anlaşmayı tavsiye edip uygun bulduktan sonra anlaşmayı Başkana gönderir. Başkan anlaşmayı kontrol etmeyi sürdürür ve anlaşmayı tamamlamak için daha fazla tedbire gerek olup olmadığına karar verir.²² Senato'da yapılan oylama anlaşma lehine olsa bile onay süreci henüz tamamlanmamış olur. Sadece Başkan bir anlaşmayı onaylama yetkisine sahip olup, Senatunun onayı ile birlikte resmi onay sürecine devam edebilir.²³

4.1. Onaylama: Başkan bir anlaşmayı onay belgesini imzalayarak onaylamış olur ve böylece ABD'nin anlaşmayla bağlı olma rızasını açıklamış olur. Eğer Senato anlaşmayı çekincelerle veya şartlarla kabul etmişse ve Başkan bu çekince ve şartları uygun bulmamışsa, sonraki bir tarihte anlaşmayı tekrar görüşülmek üzere Senatoya sunabilir. Veyahut Başkan anlaşmayı Senatoya tekrar sunmadan önce diğer taraflarla müzakere edebilir. Yine

²¹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.3.

²² Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

²³ (Erişim) <http://www.childrightscampaign.org/why-ratify/how-does-the-united-states-ratify-treaties>, 13 Eylül 2010.

Başkan şartlar nedeniyle ya da herhangi bir sebeple andlaşmayı onaylamamaya karar verebilir.²⁴

4.2. Onay Belgelerinin Değişimi veya Depoziter Makama Sunulması:

Başkan andlaşmayı onaylarsa andlaşmanın yürürlüğe girişiyle ilgili her türlü tedbiri alması için Dışişleri Bakanını yönlendirir. Andlaşma ikili ya da çok taraflı olmasına göre ya onay belgelerinin karşı tarafla değişimi ya da andlaşmada belirlenen ülke sayısı kadar ülkenin onay belgelerini depoziter makama teslim etmesiyle yürürlüğe girer ve andlaşmayı onaylayan taraflar için uluslararası hukukta bağlayıcı hale gelir.²⁵

4.3.İlan etme: Andlaşmaya ilişkin onay belgelerinin değişimi yapıldığında veya yeterli sayıda ülkenin onay belgesi depoziter makama teslim edildiğinde Başkan andlaşmanın yürürlüğe girdiğine dair bir bildiri yayımlar. Böylece bu bildiriyle andlaşma metni iç hukukta duyurulmuş olur.²⁶

5. Amerikan Hukukunda Andlaşmaların Uygulanması Süreci

Amerikan sisteminde yürütme organı andlaşmalar yürürlüğe girdikten sonra andlaşmanın uygulanmasında ve karşı tarafın yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini araştırmada asıl sorumluluğa sahiptir. Fakat andlaşmaların uygulanmasında aşağıda gösterildiği şekilde Senato ya da Kongrenin de bir bütün olarak sorumluluğu vardır.²⁷

5.1. Uygulama Kanunu: Bir andlaşmanın şartlarını yerine getirirken bir uygulama kanunu ya da tahsisat yapılması gerektiğinde Başkan ve Kongre'nin dahil olduğu tüm yasal süreç işletilmelidir.

²⁴ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

²⁵ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

²⁶ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12.

²⁷ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.12-13.

5.2.AndlaşmalarınYorumlanması: Yürütme organı bir anlaşmanın hükümlerini yerine getirirken aynı zamanda anlaşma yükümlülüklerine ilişkin yorumlarda da bulunur. Ayrıca uygun davalarda mahkemeler de anlaşmaların iç hukuk normu olarak etkisine dair yorumlarda bulunabilirler. Senato andlaşmaların ABD tarafından Senatonun andlaşmayla ilgili tavsiye ve uygun bulma kararını verdiği zamanda Başkan ve Senato tarafından paylaşılan ortak anlayışa uygun olarak yorumlanması gerektiğini çok açık bir şekilde belirtmiştir. Bu ortak anlayış andlaşma metnine, onay kararı hükümlerine, andlaşmanın görüşülmesi sırasında yürütme organı tarafından yapılan güvenilir beyanlara dayanmaktadır.

5.3.Uluslararası Anlaşmazlıkların Çözümü: Bir anlaşmanın yorumlanmasıyla veya yükümlülüklerine uyum sağlama konusunda taraflar arasında uyuşmazlık ortaya çıktığında yürütme organı genellikle yorumdaki farklılıkların çözülmesini amaçlayan müzakereler yürütür. Andlaşmalar genellikle uyuşmazlıkların çözümü için formal prosedürler veya mekanizmalar oluştururlar. Kongre üyeleri bazen andlaşmaların uygulanmasını denetleyerek, uyum meseleleriyle ilgili kamusal tartışmalar yaratarak ve uluslararası uyuşmazlıkların çözüm prosedürlerini teşvik ederek önemli bir rol oynamışlardır.

5.4.Uluslararası Andlaşmaların Değiştirilmesi, Uzatılması, Askıya Alınması Ya da Sona Ermesi:²⁸

5.4.1. Değiştirme: Bir anlaşmanın değiştirilmesi uluslararası düzeyde tarafların onayıyla ya da anlaşmanın şartlarına göre gerçekleşir. Anlaşmalar da değişiklik yapıldığında bu değişiklikler anlaşma tarafından başka bir yol öngörülmediyse onay ve tavsiye için Senatoya havale edilir.

5.4.2. Uzatma: Mevcut bir anlaşmanın uzatılması için yapılan bir anlaşma yeni bir anlaşma olarak düşünülür ve bu anlaşma da onay ve tavsiye için Senatoya havale edilir.

²⁸ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.13-14.

5.4.3. Askıya alma: Bir anlaşmanın şartlardaki önemli değişiklikler veya anlaşmanın diğer tarafça somut ihlali nedeniyle askıya alındığına ilişkin bildirim Başkan yapar.

5.4.4. Sona erme:Anlaşmalar sık şekilde süreleri ve sona erme şekilleriyle ilgili hükümler içerir. Ya da zaten taraflar karşılıklı rızayla anlaşmayı sona erdirebilirler. Buna karşın anlaşmanın ihlali anlaşmayı otomatik olarak sona erdirmez. Sona erme nedenleri arasında anlaşma ihlali de vardır, fakat ihlal otomatik olarak bir anlaşmayı sona erdirmez. Amerikan Anayasasında uluslararası anlaşmaların sona erme süreciyle ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu yüzden sona erme sürecinin nasıl gerçekleşeceği tartışmalı durumdadır. Buna karşın Amerikan uygulamasında anlaşmalar çeşitli şekillerde sona erdirilmektedir: Kongrenin ortak kararından sonra Başkan tarafından, Senato işlemi ardından Başkan tarafından, Başkan ve Kongre ya da Senato onayı ile ya da yalnızca Başkan tarafından.

6. İcra Anlaşmaları

İcra anlaşmaları tavsiye ve uygun bulma için Senatoya sunulmayan uluslararası anlaşmalardır.²⁹ İcra anlaşmaları yapma yetkisi Anayasada bulunmamaktadır. Bu tür anlaşmalar yapma yetkisi Başkanlık yetkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda en önemli Başkanlık yetkisi Kongre tarafından çıkarılan kanunları yerine getirme yetkisidir. Dolayısıyla Kongre kanunla Başkana bir anlaşma akdetme yetkisi vermişse, bu yetki Başkanın Senatonun tavsiye ve onayına tabi anlaşma yapma yetkisi yerine kanunları uygulama yetkisinden kaynaklanmaktadır. 1940'lı yıllardan beri Başkan Kongre tarafından çıkarılan kanunlara dayanarak bu tür anlaşmalar yapmaktadır. Özellikle ticaret anlaşmaları için durum böyledir.³⁰ Amerikan Başkanları ulusal bir

²⁹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.4.

³⁰ John M. Rogers, International Law and United States Law, University of Kentucky College of Law, Ashgate Publishing, Vermont, US, 1999, s.98-99.

kanunun doğrudan kendilerine verdiği bir yetkiye dayanarak icra anlaşmaları yaptıkları gibi, anayasanın kendilerine verdiği yürütme organı başkanı ve başkomutanlık görevlerinin ifası kapsamında verilen yetkiye istinaden de icra anlaşmaları yapabilmektedir.³¹

Şu an itibarıyla ABD en az 5000 icra anlaşmasına taraf olmuş durumdadır. Bu rakam ABD tarafından imzalanan bütün uluslararası anlaşmaların % 90'ına karşılık gelmektedir.³² Akdedilen icra anlaşması sayısındaki yüksekliğin nedeni öncelikle ABD ve diğer ülkeler arasındaki iş hacmine bağlanabilir. Söz konusu yüksek sayıya ilişkin diğer bir faktör, yürütme organına dış yardım, ticaret ve tarım gibi belli alanlarda anlaşma akdetme yetkisi veren kanunların geçirilmesidir. Bunun yanı sıra taraflar arasında daha fazla anlaşma yapılmasını yetkilendiren andlaşmaların onaylanması da diğer bir neden olarak görülebilir. Andlaşmalarla ilgili üçte iki çoğunluğu sağlamanın zorluğu ikinci dünya savaşı sonrasında icra anlaşmalarının sayısında artış yaşanmasına sebep olmuştur. Örneğin ABD 1952 yılında sadece 14 andlaşma yaparken; 291 icra anlaşması yapmıştır. Senato Dış İlişkiler Komitesi tarafından 1984 yılında yapılan bir araştırmaya göre, 1946 ve 1972 yılları arasında yapılan anlaşmaların %88.3'ü en azından kısmen kanuni yetkiye dayanırken; %6.2'si başka bir andlaşmaya ve %5.5'i salt icra anlaşması olarak yapılmıştır.³³

Amerikan hukukunda icra anlaşmalarının üç çeşidi bulunmaktadır:³⁴

6.1. Kongrenin onayına bağlı olarak yapılan icra anlaşmaları: Bu durumda pek çok icra anlaşması için açıkça veya zımni olarak Kongre tarafın-

³¹ A.Suat Bilge, "İcra Andlaşmaları 'ExecutiveAgreements'", AÜSBFD, Cilt:XII, Sayı:4, Aralık 1957, s.140.

³² (Erişim) <http://www.differencebetween.net/language/words-language/difference-between-treaty-and-executive-agreement/>, 10 Ekim 2012.

³³ (Erişim) <http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>, 10 Ekim 2012.

³⁴ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.4.

dan önceden yetki verilir ya da bu anlaşmalar sonradan Kongrenin onayına sunulur. Kongrenin önceden icra anlaşmaları için yetki verdiği bazı alanlar şöyledir: uluslararası posta sözleşmeleri, dış ticaret, dış askeri yardım, dış ekonomik yardım, atom enerjisi işbirliği ve uluslararası balıkçılık hakları. Kongre bazen icra anlaşmaları için önceden yetki verirken anlaşmaların kanunla onayı için Kongreye sunulması ya da anlaşmalar yürürlüğe girmeden evvel belli bir süre beklenmesi hususunda yürütme organına yükümlülükler getirebilmektedir. Kongre ayrıca bazen uluslararası örgütlere katılım, silah kontrol tedbirleri ve toprak kazanımı gibi konular da dahil olmak üzere sıklıkla andlaşmalar –treaties- tarafından ele alınan konulara dair uluslararası anlaşmaları (agreements) ortak kararlar onaylamıştır. Bu tipteki icra anlaşmalarının anayasallığı konusunda şüphe bulunmayıp, Kongre sık sık bu tür anlaşmaların yapılmasına önceden yetki vermekte ya da sonradan bu tür anlaşmaları onaylamaktadır.³⁵Bu tür icra anlaşmaları en yaygın tipteki icra anlaşmalarıdır ve Kongrenin sırasıyla üst ve alt meclisleri olan Senato ile Temsilciler Meclisinin onayını gerektirmektedir.³⁶

Bugün NAFTA, Ticaret ve Tarifeler Hakkında Genel Anlaşma ve Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması da dâhil olmak üzere, çoğu ticaret anlaşması resmi andlaşma prosedürü dışında Kongrenin onayına bağlı olarak yapılan icra anlaşmaları olarak tamamlanmaktadır. Ayrıca eğer icra anlaşması bütçe masrafı yapılmasını gerektiriyorsa (askeri yardım anlaşmalarında olduğu gibi) Kongre para tahsisinin kontrolü yoluyla anlaşmaya müdahil kalmaktadır.³⁷

³⁵ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.5, Glen S. Krutz and Jeffrey S. Peake, *Treaty Politics and the Rise of Executive Agreements International Commitments in a System of Shared Powers*, s.30, (Erişim) <http://www.press.umich.edu/pdf/9780472116874-ch1.pdf>, 15 Ekim 2012.

³⁶ (Erişim) <http://www.differencebetween.net/language/words-language/difference-between-treaty-and-executive-agreement/>, 10 Ekim 2012.

³⁷ Glen S. Krutz and Jeffrey S. Peake, *Treaty Politics and the Rise of Executive Agreements International Commitments in a System of Shared Powers*, (Erişim) <http://www.press.umich.edu/pdf/9780472116874-ch1.pdf>, 15 Ekim 2012. s.30,48.

6.2. Çerçeve andlaşmaya dayalı olarak yapılan uygulama anlaşmaları: Bazı icra anlaşmaları için dayandığı andlaşma (çerçeve andlaşma) tarafından ya açıkça yetki verilmekte ya da böyle bir yetkinin varlığı daha önce akdedilmiş bir andlaşmanın hükümlerinden yorum yoluyla çıkarılabilmektedir. Kuzey Atlantik Andlaşması ve diğer güvenlik anlaşmaları kapsamında yapılan düzenlemeler ve mutabakat muhtıraları bu tip anlaşmalar için örnek verilebilir. Belli anlaşmaların çerçeve anlaşmanın kapsamı içinde olup olmadığı konusunda bazen tartışmalar çıksa da Başkanın bir çerçeve anlaşmaya dayalı olarak anlaşma yapma yetkisi tartışmasız görünmektedir.³⁸

6.3. Başkanlık ya da salt icra anlaşmaları:

Bazı icra anlaşmaları Başkanın sırf bağımsız anayasal yetkisine dayanarak ve ne önceden yapılmış bir andlaşma ne de bir kanunun önceden verdiği açık ya da zımni bir yetkiye bağlı olmadan yaptığı anlaşmalardır. Başkanın anlaşma yapma yetkisine dayanak olarak kullandığı anayasal yetkiler şöyledir: genel yürütme yetkisi, ordu ve donanmanın başkomutanı olması, bir andlaşmayı müzakere edebilmesi anlamında andlaşma yapma yetkisi, yabancı büyükelçileri ve diğer dış temsilcileri kabul etme yetkisi ve kanunların gereği gibi uygulanmasını gözetme görevi. Mahkemeler salt Başkanın anayasal yetkisine dayanan icra anlaşmalarının eyalet kanunlarıyla çatışan hükümlerinin üstün olduğunu göstermiş; fakat bu üstünlüğün önceden Kongre tarafından çıkarılan bir kanun karşısında ne ölçüde olduğu hususu tartışmalara yol açmıştır. Bununla birlikte yargısal otorite bu tür anlaşmaların Kongre kanunları karşısında üstün olamayacağı görüşüne sahipmiş gibi görünmektedir. Başkanlık anlaşmaları da andlaşmalar gibi aynı şekilde müzakere edilip sonuçlandırılmakla birlikte, Senato'nun tavsiye ve uygun bulma prosedürüne tabi değildirler. Bazı başkanlık anlaşmaları Kongre'ye onay için sunulurlar ve çoğunun akdedildikten sonra Kongreye iletilmeleri gerekmektedir.³⁹

³⁸ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.5.

³⁹ Congressional Research Service Library of Congress , a.g.e., s.5-6;John M. Rogers, a.g.e., s.100.

Son yıllarda icra anlaşmalarında konu çeşitliliği ve sayı bakımından hızlı bir artış yaşanmıştır. Buna karşılık Senato'ya sunulan anlaşmaların sayısı sabit kalmıştır. Pek çok icra anlaşması bir anlaşmaya veya hukuken bağlayıcı olmayan ya da siyasi nitelikte olan anlaşmaların verdiği yetkiye dayanılarak yürürlüğe girmekte ve Senato (ve bir bütün olarak Kongre) çoğu zaman bu anlaşmalar hakkında zamanında çok az bilgi almakta ve anlaşmaların değiştirilmesi ya da yürürlüğe girişlerinin engellenmesi için fırsatları olmamaktadır. İcra anlaşmalarının Senato'ya sunulması mecburi olmadığı için yürütme organı sık şekilde icra anlaşmaları akdetmeyi kolay bulmaktadır. Senato da iş yükünün artması ve onaylama yetkisinin formalite icabı kullanılması endişesi ile bütün anlaşmaların kendine sunulmasını istememektedir. Senatonun en çok endişe duyduğu anlaşmalar Başkanın Kongrenin hiçbir etkisi olmadan salt kendi yetkisine dayanarak yaptığı anlaşmalardır. Zira çerçeve anlaşmaya dayanan icra anlaşmalarında Senato çerçeve anlaşmayı daha önceden uygun bulmuş olur. Kongre-icra anlaşmalarında ise Kongrenin her iki meclisi ya icra anlaşmaları yapmaya önceden yetki veren ve anlaşmaların incelenmesini zorunlu kılan kanunlar geçirir ya da anlaşmaları onaylar.⁴⁰

7. Anlaşmalar Üzerinde Kongre Denetimi

Kongrenin uluslararası anlaşmaların yürütme organı tarafından görüşülmesi ve sonuçlandırılması ile yorumlanması ve yürütülme biçimi konusunda sorumluluğu vardır. Uluslararası anlaşmaların uluslararası seviyede genel etkinliğinin değerlendirilmesi ve anlaşmalar etkin olmadığında takip edilecek yolun belirlenmesinde yürütme organıyla sorumluluğu paylaşır. Kongre denetim yaparken aşağıdaki araçları kullanır:⁴¹

⁴⁰ Congressional Research Service Library of Congress , a.g.e., s.21-22.

⁴¹ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.14.

7.1. Kongre oturumları ve raporlar: Kongre yürütme organı faaliyetlerini denetleme sorumluluğunun parçası olarak uluslararası anlaşmalar ile diğer anlaşmalar kapsamındaki eylemleri gözden geçirir. Senato ve Temsilciler Meclisi kuralları kendi yetki alanlarındaki kanunların gözden geçirilmesi için komiteleri görevlendirmiştir. Bu nedenle denetim fonksiyonu Kongrenin çeşitli komiteleri arasında geniş şekilde dağıtılmıştır. Denetim metodları oturum düzenlenmesi, soruşturma, danışma, rapor talep etme ve inceleme şeklinde olmaktadır.

7.2. İcra anlaşmalarının gözden geçirilmesi: Case-Zablocki Kanunu kapsamında gizli olarak sınıflandırılanlar da dahil olmak üzere bütün icra anlaşmaları yürürlüğe girişlerinden itibaren 60 gün içinde Kongreye iletmek zorundadır. İletilen anlaşmalar Kongre kaydına alınırlar ve gizli olmayan anlaşmalar komite yayınlarında listelenirler. Kongre üyeleri Senato Dış İlişkiler Komitesi ile Temsilciler Meclisi Dışişleri Komite ofislerinde anlaşmaları okuyabilirler.

7.3. Case-Zablocki Kanunu: 1972 yılında çıkarılan Case-Zablocki Kanunu (kısaca Case Kanunu) Dışişleri Bakanını bütün icra anlaşmalarını yürürlüğe girişlerinden itibaren 60 gün içinde Kongreye iletmekle görevlendirmiştir. Eğer Başkan anlaşmanın derhal açıklanmasını ulusal güvenliğe aykırı buluyorsa, anlaşmanın Senato Dış İlişkiler Komitesi ve Temsilciler Meclisi Uluslararası İlişkiler Komitesine gizlilik derecesiyle iletilmesi gerekmektedir. Case Kanunu Kongrenin icra anlaşmaları hakkında bilgilendirilmesi hususunda oldukça faydalı olmuş ve icra anlaşmaları için ilave denetim aracı işlevi görmüştür. Zira Kongre anlaşmalar tarafından temsil edilen politikayı tekrar gözden geçirme ve isterse politikanın değiştirilmesi için kanuni araçları kullanma imkânına sahiptir. Case Kanunu aynı zamanda Kongrenin yanında Dışişleri Bakanlığının da diğer hükümet kuruluşları tarafından yapılan icra anlaşmaları hakkında bilgi sahibi olmasını ve denetim yapmasını sağlamıştır. Nitekim Kanun uluslararası anlaşma yapan diğer hükümet kuruluşlarını akdedilen anlaşmaları 20 gün içinde Dışişleri Bakanlığına göndermek hususunda yükümlü kılmıştır. Ayrıca Kanun herhangi bir uluslararası an-

laşmanın Dışişleri Bakanına önceden danışılmadan ABD adına imzalanması veya akdedilmesini yasaklamaktadır. Böyle bir danışma her bir uluslararası anlaşma yerine belli grup anlaşmaları kapsayabilir.⁴²

Amerikan kamu kurumları sık şekilde diğer ülke kurumlarıyla sözleşme ve düzenleme yapmaktadırlar. Dışişleri Bakanı yürütme organı için bu düzenlemelerin Case Kanunu kapsamında Kongreye gönderilmesi gereken anlaşmalardan olup olmadığını belirler. Bu kapsamda Kongre komite ve üyeleri kendilerine önemli anlaşmaların gönderilmesini beklemektedir. Bu amaçla Dışişleri Bakanı tarafından Kongrenin onayı ile alınan karar ile başka türlü önemli olmadıkça Uluslararası Kalkınma Ajansının 25 milyon dolardan daha az tutan proje yardımlarına dair uluslararası anlaşmaları Kongreye gönderilmeyecektir.⁴³

Kongrenin alt meclisi olan Temsilciler Meclisi Case Kanunu yoluyla andlaşma onayı sürecinden dışlanmasına rağmen, icra anlaşmaları üzerindeki denetimi yoluyla dış politika ve diplomasi üzerindeki etkisini önemli ölçüde artırmıştır.⁴⁴

8. Andlaşmaların Amerikan Hukukundaki Yeri

Amerikan Anayasasına göre bir uluslararası andlaşma federal bir kanun gibi Amerikan ülkesinin üstün hukukuna dahildir. Kendiliğinden uygulanabilir hükümler içeren andlaşmalar uygulama kanunu gerektirmezler ve yürürlüğe girer girmez otomatik olarak uygulanabilir hale gelirler. Kendiliğinden uygulanabilen hükümler içermeyen andlaşmalar ise andlaşma konusuyla ilgili uygulama kanunu çıkana kadar yerel hukukun parçası sayılır.

⁴² Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.22-23.

⁴³ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.23., (Erişim) <http://www.state.gov/s/l/treaty/>; <http://www.state.gov/s/l/treaty/c175/index.htm>, 14 Eylül 2010.

⁴⁴ Glen S. Krutz and Jeffrey S. Peake, a.g.e., s.49.

mazlar. Uygulama kanunu yürürlüğe girdiğinde teknik olarak iç hukukun parçası olur; ancak anlaşmanın kendisi uygulama kanununa dahil edilmediği sürece iç hukukun parçası olmaz. Bazı anlaşmalar açık şekilde uygulama kanunu çıkarılmasını zorunlu kılar veya ceza kanunları yapılması ya da fon tahsis edilmesi gibi Kongrenin harekete geçmesini gerektiren konuları ele alır. Bir anlaşmanın uygulama kanunu gerektirip gerektirmediği ya da kendiliğinden uygulanabilir hükümler taşıyıp taşımadığı sorunu büyük ölçüde yürütme organının yorumuna bağlıken, daha az sık olmak üzere mahkemelerin yorumuna ihtiyaç gösterir. Senato zaman zaman onay kararında anlaşmanın bazı hükümlerinin kendiliğinden uygulanabilir olmadığı ya da Başkanın ancak uygulama kanunu çıktıktan sonra onay belgesi değişimini gerçekleştirmesi ya da depoziter makama onay belgesini tevdi etmesi gerektiği yönünde görüş bildirmektedir. Bir anlaşma kendiliğinden uygulanabilir kabul edildiğinde anlaşmanın herhangi bir eyaletin kanunlarıyla çatışan hükümleri üstün gelir. Mahkemeler mümkün olduğunca iç hukuk ile uluslararası hukuk yükümlülüklerini bağdaştırmaya çalışsalar da federal bir kanunla anlaşma çatıştığında zaman olarak hangisi daha sonra yürürlüğe girmişse diğerinden üstün kabul edilmektedir.⁴⁵

Anlaşmaların sadece kendiliğinden uygulanabilir hükümleri otomatik olarak mahkemelerde uygulanabilir. Kongre tarafından çıkarılan kanunlar önceden yürürlükte olan kendiliğinden uygulanabilir anlaşma hükümlerine üstün gelir. Anlaşma yapma yetkisi müstakil federal bir yetki olmasına rağmen, anlaşmanın içeriği üzerinde anayasal sınırlamalar geçerlidir. Senato onayına tabi olmayan icra anlaşmaları da Senato onayına tabi anlaşmalar gibi aynı geçerlilik ve üstünlüğe sahiptirler.⁴⁶

⁴⁵ Congressional Research Service Library of Congress, a.g.e., s.4.

⁴⁶ John M. Rogers, a.g.e., s.76.

Sonuç

ABD hukukunda uluslararası anlaşmalar, andlaşma (treaty) ve icra anlaşmaları (executive agreement) şeklinde iki çeşit olarak sınıflandırılmaktadır. Andlaşma şeklinde akdedilen uluslararası anlaşmaların Başkan tarafından onaylanması Senatoda hazır bulunan senatörlerin üçte ikisinin tavsiye ve uygun bulmasına bağlıyken, icra anlaşmaları Senatoya sunulmalarına gerek kalmadan sadece imza ile yürürlüğe girebilmektedir. İcra anlaşmalarının Kongrenin onayına bağlı yapılan icra anlaşmaları, çerçeve andlaşmaya dayalı yapılan uygulama anlaşmaları ve Başkanlık ya da salt icra anlaşmaları olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. Kongrenin onayına bağlı yapılan icra anlaşmaları için Kongre tarafından açıkça veya zımnî olarak önceden yetki verilmekte ya da bu anlaşmalar sonradan Kongrenin onayına sunulmaktadır. Çerçeve andlaşma kapsamında yapılan icra anlaşmaları için dayandığı andlaşma açıkça yetki vermekte ya da böyle bir yetkinin varlığı daha önce akdedilmiş bir andlaşmanın hükümleri yorumlanarak tespit edilebilmektedir. Başkanlık ya da salt icra anlaşmaları ise Başkanın genel yürütme yetkisi, ordu ve donanmanın başkomutanı olması, bir andlaşmayı müzakere edebilmesi anlamında andlaşma yapma yetkisi, yabancı büyükelçileri ve diğer dış temsilcileri kabul etme yetkisi ve kanunların gereği gibi uygulanmasını gözetme gibi anayasal yetkilerinden kaynaklanmaktadır.

İcra anlaşmaları yapma yetkisi Anayasada bulunmayıp Başkanın kendi yürütme yetkilerine dayanmaktadır. Bu bağlamda öne çıkan en önemli Başkanlık yetkisi Kongre tarafından geçirilen kanunları yerine getirme yetkisidir. Böylece Kongre kanunla Başkana bir anlaşma akdetme yetkisi vermişse, bu yetki Başkanın Senatonun tavsiye ve onayına tabi anlaşma yapma yetkisine tabi olmayacaktır. İcra anlaşmaları Senato tarafından uygun bulunmasalar da andlaşmalarla aynı hukuki geçerliliğe sahip olup, Case-Zablocki Kanunu uyarınca yürürlüğe girişlerinden itibaren 60 gün içinde Kongreye sunulmak zorundadırlar. İcra anlaşmalarının Senatoya gönderilme zorunluluğu bulunmadığından yürütme organı sık şekilde icra anlaşmaları akdetmektedir. Zira icra anlaşmaları imza ile yürürlüğe giren Başkanlık icra anlaşmaları dışında onay için Kongreye iletildiğinde Kongrenin alt meclisleri olan Temsilciler

Meclisi ile Senatoda basit çoğunlukla onaylanırlar.

ABD Anayasasına göre uluslararası andlaşmalar federal bir kanun gibi Amerikan ülkesinin üstün hukukunun parçası kabul edilirler. Kendiliğinden uygulanabilir hükümler içeren andlaşmalar yürürlüğe girdiklerinde otomatik olarak iç hukukta uygulanabilir hale gelirken; aksi durumda andlaşma konusuyla ilgili uygulama kanunu çıkana kadar iç hukuka dahil edilmiş sayılmazlar. Bir andlaşmanın kendiliğinden uygulanabilir hükümler içermesine bağlı olarak uygulama kanunu gerekip gerekmediği büyük ölçüde yürütme organının tespitine bağlıken, daha az sıklıkla mahkemelerin yorumu belirleyici olabilmektedir. Senato da bazen onay kararında andlaşmanın kimi hükümlerinin kendiliğinden uygulanabilir olmadığı ya da Başkanın ancak uygulama kanunu geçtikten sonra onay belgesi teatisini yapması ya da onay belgesini depoziter makama sunması gerektiği yönünde görüş bildirebilmektedir. Bir andlaşma kendiliğinden uygulanabilir kabul edildiğinde andlaşmanın Amerikan eyalet kanunlarıyla çatışan hükümleri öncelikle uygulanır. Federal bir kanunla andlaşma aynı konuda farklı hükümler öngördüğünde hükümlerden hangisi daha sonra yürürlüğe girmişse diğerinden üstün sayılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Congressional Research Service Library of Congress, “Treaties and Other International Agreements: The Role of The United States Senate”, January 2001, (Erişim) <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CPRT-106SPRT66922/pdf/CPRT-106SPRT66922.pdf>, 20 Eylül 2012.
- Chandler P. Anderson, “The Ratification of Treaties with Reservations”, *The American Journal of International Law*, Vol.13, No.3, Jul.1919.
- John M. Rogers, *International Law and United States Law*, University of Kentucky College of Law, Ashgate Publishing, Vermont, US,1999.
- A.Suat Bilge, “İcra Anlaşmaları ‘Executive Agreements’”, *AÜSBFD, Cilt:XII, Sayı:4, Aralık 1957*.
- Glen S. Krutz and Jeffrey S. Peake, *Treaty Politics and the Rise of Executive Agreements International Commitments in a System of Shared Powers*, (Erişim) <http://www.press.umich.edu/pdf/9780472116874-ch1.pdf>, 15 Ekim 2012.
- (Erişim) <http://www.childrightscampaign.org/why-ratify/how-does-the-united-states-ratify-treaties>, 13 Eylül 2010.
- (Erişim) <http://www.state.gov/s/l/treaty/>, 14 Eylül 2010.
- (Erişim) <http://www.state.gov/s/l/treaty/c175/index.htm>, 14 Eylül 2010.
- (Erişim) <http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Treaties.htm>, 10 Ekim 2012.
- (Erişim) <http://www.differencebetween.net/language/words-language/difference-between-treaty-and-executive-agreement/>, 10 Ekim 2012.